

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 124 | 31 Ekim-6 Kasım 2022

(İlgili kaynakların linkleri İngilizce versiyonda yer almaktadır.)

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 84 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir görüş belgesinde söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir veritabanı vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

31 Ekim: Daha önce Karabük'te tutuklu olan kanser hastası Ehattin Kaynar, serbest bırakılmasından iki ay sonra İğdir'daki bir hastanede hayatını kaybetti.

1 Kasım: Gülen hareketiyle bağlantılı olma suçlamasıyla tutuklu olan emekli öğretmen Ünal Üneş'e Parkinson hastalığı teşhisi kondu. Kalp ve şeker hastalıkları da bulunan Üneş, eşinin açıklamalarına göre cezaevinde tek başına tutuluyor.

3 Kasım: Gülen hareketiyle bağlantılı olma suçlamasıyla tutuklu olan Gülden Aşık'ın sağlık durumunun cezaevinde kalmaya uygun olmadığı yönünde bir hastane raporu ortaya çıktı. Tiroid kanseri hastası olan Aşık'ın acilen cerrahi operasyon geçirmesi gerekiyor. Konuyla ilgili haberlerde, söz konusu hastane raporunun Ağustos 2022'de verilmiş olmasına rağmen Aşık'ın serbest bırakılmadığına dikkat çekildi.

KEYFİ YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

4 Kasım: Anayasa Mahkemesi, 2015-2016 yıllarında Şırnak'ta uygulanan bir sokağa çıkma yasağı sırasında gerçekleştirilen ve 137 kişinin hayatını kaybettiği askeri operasyonlarda herhangi bir hak ihlali olmadığına hükmetti.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevinden ihraç edilen ve 6 Ağustos 2019 tarihinde ortadan kaybolduğu ihbar edilen eski kamu çalışanı Yusuf Bilge Tunç'tan bir haber alınamadı. Tunç'un ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örneklerinden biri oldu.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

31 Ekim: Önde gelen insan hakları savunucusu Şebnem Korur Fincancı'nın tutuklanmasına karşı İzmir'de düzenlenen bir gösteriye müdahale eden polis, 23 aktivisti geçici olarak gözaltına aldı.

31 Ekim: Bursa'da bir ilçe kaymakamlığı, müzisyen İlkay Akkaya tarafından verilmesi planlanan bir konseri yasakladı.

31 Ekim: Hakkari Valiliği, il sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini 15 gün boyunca yasakladı.

1 Kasım: İzmir'de üniversite öğrencileri tarafından organize edilen bir sergiye müdahale eden polis 20 öğrenciyi gözaltına aldı.

1 Kasım: İstanbul'da bir öğrenci eylemine müdahale eden polis dört kişiyi gözaltına aldı.

1 Kasım: İstanbul'da bir sendika eylemine müdahale eden polis iki kişiyi geçici olarak gözaltına aldı.

2 Kasım: Şırnak Valiliği, il sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini beş gün boyunca yasakladı.

4 Kasım: İstanbul'da hasta mahkumlara ilişkin olarak düzenlenen bir protesto nöbetine müdahale eden polis üç kişiyi gözaltına aldı.

6 Kasım: Silahlı kuvvetlerin kuzey Irak'ta kimyasal silah kullandığı iddialarıyla ilgili olarak İstanbul'da düzenlenen bir eyleme müdahale eden polis, 121 kişiyi geçici olarak gözaltına aldı.

6 Kasım: Ordu tarafından kuzey Irak'ta kimyasal silah kullanıldığı iddialarına ilişkin olarak Şırnak'ta düzenlenen bir protestoya müdahale eden jandarma güçleri 32 kişiyi gözaltına aldı.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

31 Ekim: Türk makamlarının ülkede yaşayan 34 Mısırlı hükümet muhalifi gazeteciyi tutukladığı duyuruldu.

31 Ekim: Bir Kayseri cezaevinde Hasan Kılıç adlı bir mahkuma yazdığı mektupta terör örgütü propagandası yaptığı gerekçesiyle 11 gün hücre cezası verildi.

31 Ekim: Bir İstanbul mahkemesi, cumhurbaşkanı danışmanlarından birinin adının karıştığı iltimas iddialarına ilişkin iki haber ile bir köşe yazısına erişim engeli getirdi.

31 Ekim: Bir Gaziantep mahkemesi, Gaziantep belediye başkanının bir yakınının kaçak bina yaptırdığı iddialarına ilişkin üç habere erişim engeli getirdi.

31 Ekim: Bir Aydın mahkemesi, ildeki eski belediye başkanlarından birinin kadın belediye çalışanına fiziksel şiddet uyguladığı iddialarına ilişkin üç habere erişim engeli getirdi.

31 Ekim: Bir İstanbul mahkemesi, ulusal havayolu şirketi Türk Hava Yolları'nın bir yöneticisinin adının karıştığı yolsuzluk iddialarına ilişkin üç habere erişim engeli getirdi.

1 Kasım: Bir İstanbul mahkemesi, içerisinde uyuşturucu bulunan bir aracın hükümete yakın bir şirketle bağlantılı olduğu iddialarına ilişkin altı habere erişim engeli getirdi.

1 Kasım: Bir İstanbul mahkemesi, hükümete yakın bir vakfın eski bir yöneticisi ile ulusal demiryolu şirketinin eski bir yöneticisinin isimlerinin karıştığı rüşvet iddialarına ilişkin üç habere erişim engeli getirdi.

2 Kasım: Bir İstanbul mahkemesi, terörizm suçlamasıyla yargılanan gazeteciler Semiha Şahin ve Pınar Gayıp'ı 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasına mahkum etti.

2 Kasım: Hükümete yakın Sabah gazetesi, gazeteci Levent Kenez'in gizlice çekilmiş fotoğraflarını yayımlayarak İsveç'teki ev adresini ifşa etti. Aynı gazete son haftalarda İsveç'te yaşayan iki hükümet muhalifi ile Almanya'da yaşayan bir gazetecinin gizlice çekilmiş fotoğraflarını da yayımlamıştı.

2 Kasım: Bir Hatay mahkemesi, sosyal medyada Kürtçe şarkılar yayınladığı için terörizmle suçlanan bir HDP destekçisini üç yıl hapis cezasına mahkum etti.

3 Kasım: Silahlı kuvvetlerin kuzey Irak'ta kimyasal silah kullandığı iddialarını İzmir'de bir baro toplantısında yaptığı konuşmada gündeme getiren avukat Aryen Turan gözaltına alındı. Turan ertesi gün adli kontrol şartıyla ve yurtdışına çıkış yasağıyla serbest bırakıldı.

3 Kasım: Bir Ankara mahkemesi, silahlı kuvvetler tarafından kuzey Irak'ta kimyasal silah kullanıldığı iddialarına ilişkin bir habere erişim engeli getirdi.

3 Kasım: Bir İstanbul mahkemesi, cumhurbaşkanının oğluna ilişkin muhtelif iddialar içeren üç habere erişim engeli getirdi.

4 Kasım: Bir Ankara mahkemesi, bir sendika toplantısı esnasında attıkları sloganlarda cumhurbaşkanına hakaret etmekle suçlanan 11 kişiyi 11 ay 20 gün hapis cezasına mahkum etti.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

4 Kasım: Anayasa Mahkemesi, 2016'daki darbe girişiminden sonra çıkarılan kanun hükmünde kararnemelerle kamu görevinden ihraç edilen öğretmenlerin mesleki lisanslarının iptalini öngören bir kanunun iptaline hükmetti. Söz konusu kanun, öğretmenlerin özel sektörde mesleğini icra etmesine engel olması yönüyle eleştiriliyordu.

KÜRT AZINLIK

31 Ekim: Ankara'daki bir cezaevinde gardiyanlar tutuklu Kürt gazeteciler Diren Yurtsever, Berivan Altan, Ceylan Şahinli, Habibe Eren ve Öznur Değer'e çıplak arama uygulaması yaptı.

2 Kasım: Bir Hatay mahkemesi, sosyal medyada Kürtçe şarkılar yayınladığı için terörizmle suçlanan bir HDP destekçisini üç yıl hapis cezasına mahkum etti.

4 Kasım: Anayasa Mahkemesi, 2015-2016 yıllarında Şırnak'ta uygulanan bir sokağa çıkma yasağı sırasında gerçekleştirilen ve 137 kişinin hayatını kaybettiği askeri operasyonlarda herhangi bir hak ihlali olmadığına hükmetti.

DİĞER AZINLIKLAR

4 Kasım: Adana'daki bir cemevinin duvarlarına kimliği bilinmeyen kişilerce ayrımcı ve ırkçı sloganlar yazıldı. Ayrıca cemevinin bahçesindeki banklara zarar verildi.

CEZAEVİ KOŞULLARI

31 Ekim: Bir Bolu cezaevinde, hak ihlallerini protesto eden 136 mahkum hakkında disiplin soruşturması başlatıldı.

31 Ekim: Bir Kayseri cezaevinde Hasan Kılıç adlı bir mahkuma yazdığı mektupta terör örgütü propagandası yaptığı gerekçesiyle 11 gün hücre cezası verildi.

2 Kasım: Ankara'daki bir kadın cezaevinde kanalizasyonda yaşanan bir sorun nedeniyle bazı koşulları su bastığı, cezaevi yönetiminin ise söz konusu sorunu çözmek için hiçbir adım atmadığı duyuruldu.

3 Kasım: Anayasa Mahkemesi, Bingöl'de Musa Küçükabacı adlı bir mahkumun avukatıyla görüşmesini kaydeden cezaevi yönetiminin özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğine hükmetti.

3 Kasım: Tutuklu Kürt gazeteci Ceylan Şahinli'nin kelepçeli tedaviyi kabul etmediği için tedavisinin yaptırılmadığı duyuruldu.

5 Kasım: Ağrı'daki bir cezaevinde mahkumların hastane sevklerinin yaklaşık bir yıldır yaptırılmadığı duyuruldu.

5 Kasım: İzmir'de bir cezaevi yönetimi, bir mahkumun çektiği fotoğraflara giydiği kıyafetleri gerekçe göstererek el koydu.

MÜLTECİLER VE GÖÇMENLER

31 Ekim: Türk makamlarının ülkede yaşayan 34 Mısırlı hükümet muhalifi gazeteciyi tutukladığı duyuruldu. Söz konusu gazetecilerin sınır dışı edilmesinden endişe ediliyor.

3 Kasım: Ege'de bir göçmen botunun devrilmesinin ardından 20 göçmen hayatını kaybetti, 30 göçmen ise kayboldu.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

31 Ekim: Ankara'daki bir cezaevinde gardiyanlar tutuklu Kürt gazeteciler Diren Yurtsever, Berivan Altan, Ceylan Şahinli, Habibe Eren ve Öznur Değer'e çıplak arama uygulaması yaptı.

31 Ekim: Bir Bolu cezaevinde gardiyanlar koşu araması sırasında mahkumlara sözlü tehditlerde bulundu ve kantinden satın alınmış bazı materyallere el koydu.

2 Kasım: Van'da jandarma güçleri tarafından düzenlenen bir ev baskını sırasında iki kişiye kötü muamelede bulunduğu, söz konusu iki kişiden biri olan bir kadının olayın ardından hastaneye kaldırıldığı duyuruldu.

3 Kasım: Konya'da tutuklu Yakup Burukanlı isimli bir mahkum, cezaevinde yaşanan hak ihlallerini protesto etmek için kendini ateşe verdi. Konuyla ilgili haberlerde, çıplak arama uygulamasına direnç gösterilmesi nedeniyle mahkumların görüş ve iletişim haklarının kısıtlanmasının ardından söz konusu olayın yaşandığı belirtildi.

5 Kasım: Bir Bolu cezaevinde gardiyanlar engelli mahkum Civan Boltan'a fiziksel saldırıda bulundu.

SINIR ÖTESİ KÖTÜ MUAMELE

1 Kasım: ABD Yüksek Mahkemesi, 2017 yılında Türkiye cumhurbaşkanı tarafından Washington'a gerçekleştirilen bir ziyaret esnasında Türk güvenlik güçlerinin saldırısına uğrayan göstericiler tarafından başlatılan bir davanın düşürülmesi yönünde Türkiye'nin yaptığı bir başvuruyu kabul etmedi.

2 Kasım: Hükümete yakın Sabah gazetesi, gazeteci Levent Kenez'in gizlice çekilmiş fotoğraflarını yayımlayarak İsveç'teki ev adresini ifşa etti. Aynı gazete son haftalarda İsveç'te yaşayan iki hükümet muhalifi ile Almanya'da yaşayan bir gazetecinin gizlice çekilmiş fotoğraflarını da yayımlamıştı.

3 Kasım: Eski futbolcu Hakan Şükür, bir mülakatta, Türkiye'de tutukluluk geçiren Amerikalı rahip Andrew Brunson'un serbest bırakılması için yapılan görüşmelerde Türkiye cumhurbaşkanı tarafından kendisinin iadesinin talep edildiğini açıkladı.

3 Kasım: Geçtiğimiz yıl Kenya'dan kaçırılan Selahaddin Gülen adlı öğretmene verilen 3 yıl 4 aylık hapis cezası Yargıtay tarafından onandı.

4 Kasım: Yakın zamanda hükümete yakın bir gazetede gizlice çekilmiş fotoğrafları yayımlanan ve İsveç'teki ev adresi ifşa edilen eski polis amiri Murat Çetiner'e ait otomobile kimliği bilinmeyen kişilerce saldırı düzenlendi.

KADIN HAKLARI

4 Kasım: Bir kadın hakları platformu, Türkiye'de Ocak ve Ekim ayları arasında en az 275 kadının erkekler tarafından öldürüldüğünü açıkladı. Başka bir grup tarafından yayımlanan aylık gözlem raporunda da Ekim ayında en az 32 kadın ve 4 çocuğun cinayete uğradığı açıklandı.